

מלחמת העצמאות 1947-1949 סקינה של

מלחמת העצמאות פרצה ב-30 בנובמבר 1947 (מיד לאחר כ"ט בנובמבר) ונמשכה, בהפוגות משמעותיות, עד יולי 1949. נתוני הפתיחה של היישוב היהודי היו קשים. היה עליו להקים את מוסדות המדינה (התשתית לכך הונחה עוד בתקופת המנדט הבריטי) ולקלוט מאות אלפי עולים. יתר על כן, יכולתו להקים מדינה, ואף עצם יכולתו להתקיים, עמדו בספק.

במהלך המלחמה הפגין היישוב נחישות והצליח לנצל את יתרונותיו היחסיים (עליהם נרחיב בפרקים הבאים). נחישות זו של אנשי היישוב נבעה מהבנת גודל ההזדמנות ההיסטורית שנפלה לידיהם ומההבנה כי הם נלחמים על עצם קיומו של היישוב היהודי. השואה, שהתחוללה זמן קצר קודם לכן, חיזקה גישה זו. הבנה זו עמדה בבסיס הלכידות הפנימית של היישוב היהודי ואפשרה לאנשיו לנהל ביעילות את המאבק הצבאי, למרות קיומם של מחלוקות ומתחים פנימיים קשים. לכן, למרות נתוני הפתיחה הקשים הצליח היישוב היהודי להתגבר על האתגרים שניצבו בפניו ולהקים את מדינת ישראל. התפיסה שהייתה שלטת ביישוב היהודי, שלפיה יש להגן בנחישות על הגבולות על ידי אחיזה עיקשת בכל יישוב, סייעה להרחיב את גבולות המדינה, אף מעבר לגבולות שנקבעו בתכנית החלוקה של האו"ם. אולם הישגים אלה תבעו מחיר כבד. בצד היהודי נמנו כ-6,000 הרוגים, אשר היו כאחוז אחד מכלל האוכלוסייה שחיה בארץ בראשית הקרבות. חלק ניכר מההרוגים, כ-1,500 נפש, היו אזרחים. כ-70,000 יהודים איבדו את בתיהם והיו לפליטים⁶⁸. רבים מהם מצאו מקלט זמני בתל אביב, רבים אחרים התפזרו בערים אחרות וביישובים כפריים.

למלחמת העצמאות שני שלבים עיקריים:

❖ **שלב א':** שלב זה החל לאחר שאושרה תכנית החלוקה באו"ם ב-29.11.1947 והסתיים בשעה שדוד בן גוריון הכריז על הקמת מדינת ישראל ב-14.5.1948 בפני מועצת העם (המוסד הפוליטי העליון של היישוב, מעין גוף מחוקק שהוקם לקראת ההכרזה).

בשלב זה שלטו הבריטים בארץ ישראל. המלחמה הייתה בעיקרה מלחמה פנימית שהתנהלה בין שתי הקהילות הלאומיות שחיו בארץ - הערבים, אשר נתמכו על ידי אלפי לוחמים ערבים שהגיעו ממדינות ערב השכנות, והיהודים.

68 הרחבה על הפליטים הפלסטינים ראו פרק 10.

❖ **שלב ב'**: שלב זה החל לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל ב-15.5.1948 ונמשך עד לסוף המלחמה, עם החתימה על הסכמי שביתת הנשק (הסכם שביתת הנשק האחרון נחתם ב-20.7.1949).

שלב זה התקיים לאחר שהבריטים פינו את ארץ ישראל. המלחמה התנהלה בין מדינת ישראל לבין צבאות מדינות ערב שפלטו אליה.

מלחמת העצמאות

בפרקים הבאים נלמד על שני שלביה של מלחמת העצמאות, ובכל אחד מהשלבים נבדוק את הנקודות הבאות: מי היו הצדדים הלוחמים, היכן התנהלו הקרבות, מה היו מאפייניו המיוחדים של כל שלב בלחימה, מה היו תוצאותיו ומה הוביל לתחילתו ולסיומו של כל שלב. נוסף על כך נלמד על כמה אירועים משמעותיים שהתרחשו במהלך הקרבות: יציאת הבריטים מהארץ, הקמת מדינת ישראל, הקמת צה"ל, פירוק המחנות והסכמי שביתת הנשק.

לצורך כך נחלק את הלימוד של מלחמת העצמאות לכמה פרקים נפרדים:

- ❖ פרק 7 - שלב א' של המלחמה: 14.5.1948-29.11.1947.
- ❖ פרק 8 - ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, הקמת צה"ל ופירוק המחנות: השיקולים שהובילו את מנהיגות היישוב היהודי להכריז על הקמת מדינת ישראל - המחצית השנייה של מאי 1948.
- ❖ פרק 9 - שלב ב' של המלחמה והסכמי שביתת הנשק: 15.5.1948-20.7.1949.

הצגה אסיוריים אימוניים
מוזיאון בתי האוסף לתולדות צה"ל

המוזיאון ממוקם באתר תחנת הרכבת ההיסטורית שהובילה מיפו לירושלים והוא מציג את התפתחותו של צה"ל מימי המנדט הבריטי ועד ימינו.

כתובת: אילת 35, תל אביב-יפו.

טלפון: 03-5172913

מוזיאון הפלמ"ח

כתובת: חיים לבנון 10, רמת אביב, תל אביב.

טלפון: 03-6436393

אתר אינטרנט: www.info.palmach.org.il

אגבי אינטרנט מומלצים

אתרי צה"ל

באתרים הצה"ליים, כמו האתרים הבאים, תמצאו פירוט של הקרבות והמבצעים שבהם השתתפו החילות השונים מאז הקמתם:

- ❖ אתר חיל השריון (www.yadlashiryon.com): ראו דף תולדות השריון.
- ❖ אתר חיל האוויר (www.iaf.org.il): ראו דף מלחמות ומבצעים.